

ANLATI GRAMERİ: SEMANTİK YAPI LEYLÂ ERBİL'İN ESERLERİNDE ANLAMSAL KÖKLER VE DEĞERLER*

NARRATIVE GRAMMAR: SEMANTIC STRUCTURE
GENERATIVE ROOTS AND TRUTH VALUES IN LEYLÂ ERBİL'S WORKS

Hüseyin SOYLU

Dr. Arş. Gör., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı,
huseyinsoylu@yyu.edu.tr

Makale Bilgisi

Türü: Araştırma makalesi
Gönderildiği tarih: 24 Ekim 2024
Kabul edildiği tarih: 2 Haziran 2025
Yayınlanma tarihi: 25 Haziran 2025

Article Info

Type: Research article
Date submitted: 24 October 2024
Date accepted: 2 June 2025
Date published: 25 June 2025

Anahtar Sözcükler

Anlatı Grameri; Üretici Anlam Bilimi;
İzotop; Muhtemel Dünyalar
Semantiği; Leylâ Erbil

Keywords

Narrative Grammar; Generative
Semantics; Isotopy; Possible World
Semantics; Leylâ Erbil

DOI

10.33171/dtcfjournal.2025.65.1.22

Öz

Anlatısal söylem, çeşitli sözce oluşumlarının kompleks örgüleriyle yapılandırılan dilbilgisel bir operasyondur. Bu dolaşık dilsel kurguyu hareketlendiren üretici sözce mekanizmasına eğilmek, bütüncül bir anlatısal söylemin yapısal karakterini, yani anlam çekirdeklerini, mikro bir gramerle keşfetmeyi gerektirir. Bu anlamda üretici anlam bilimini, bir anlatı gramerine uyarlamak ve çözümleyici dilbilgisel setler ortaya koymak mümkündür. Bu çalışmada üretici anlam bilimi aracılığıyla yazınsal söylemin anlam üniteleri generatif bir önermenin, argümanın deneysel hacminde ele alınır. Başka bir deyişle, bu çalışma üretici anlam biliminin derin anlam ilişkilerinden hareketle yazınsal söylemi semantik bir sıkıştırmaya ve sözce üretim dinamiğine indirgeyerek analiz eder. Böylelikle, yazınsal söylemin içerik çekimlerini merceğe alan stratejik bir anlatı grameri teşekkül eder. Anlatı grameri, bu bağlamda, anlamsal köklerin ve değerlerin çözümlendiği, sözce üretiminin ve içeriğinin deşifre edildiği semantik bir söylem soruşturmasına karşılık gelmektedir. Bu anlatı gramerinin paralel soruşturma hattını ise tekil anlam oluşumlarını söylemsel yapıya dağıtan izotopik sistem oluşturur. Bu açıdan çalışma, yazınsal söylemin derin yapısını ve bununla birlikte bağlamsal eksenlerini - sözce kesimlerini ve birleşimlerini- tesir altına alan üretici, yükleyici bir semantik kökün anlatısal takibini ve gramerini üstlenmektedir. Bunun haricinde semantik yapı ayrıca, kurmaca dünyaya özgü hakikat ve sahicilik değerlerini ön plana çıkaran muhtemel dünyalar semantiği aracılığıyla çözümlenir. Bu çalışmanın amacı, Leylâ Erbil'in eserlerinde yer alan tahkiye formasyonunu semantik yapı aracılığıyla çözümlemek ve stratejik bir anlatı gramerinin teşekkülüne imkân tanımaktır.

Abstract

Narrative discourse is a grammatical operation performed by complex patterns of generated utterances. The generative mechanisms of these utterances need to be addressed in a discourse-centric particular approach. To launch this sort of literary linguistic investigation and to define grammatical contours requires to delve into narrative discourse in order to explore an integrative contexture, that is, a semantic core. In this sense, generative semantics could be employed to establish a narrative grammar and introduce discursive apparatuses which scrutinize semantic configuration. Therefore, this paper aims to probe into narrative discourse via generative semantics to discover generative arguments, propositions in an experimental, almost sentential grammatical scale. In this way, a strategic narrative grammar, which focuses on derivational contexture and architectural nucleus of meaning, becomes apparent. Semantic-based narrative grammar also correlates with isotopic system of fictional universe. For Greimas, narrative isotopies indicate an encircling semantic structure. Through their homogenous character, narrative meaning gradually accumulates. Thus, these isotopies become circular, grammatical diagrams which posit a discursive course. The paper also surveys the semantic structure of Leylâ Erbil's works through possible world semantics which tackles with truth values and authenticity of narrative discourse in quasi-grammatical way.

* Bu çalışma, yazarın "Leylâ Erbil'in Eserlerinde Tahkiye Yapısı: Anlatı, Söylem ve Hermenötik" (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024) adlı doktora tezinden üretilmiştir.

Giriş

Bu çalışmanın amacı, Leylâ Erbil'in eserlerinde vücut bulan anlatısal söylemi, minimal anlam çekirdekleri aracılığıyla yapısal bir parçalanmaya tâbi tutmaktır. Böylelikle, eserlerin tahkiye karakteristiğinin ve söylemsel bağlarının anlam bilimsel bir keşifle ortaya çıkarılabileceği düşüncesi, çalışmanın hipotetik hareket noktasıdır. Temel çözüm setlerini ve metodolojik yönelimlerini, üretici anlam biliminin derin anlam ilişkileri üzerinden alan bu çalışma, yazınsal söylemi semantik bir sıkıştırmaya ve sözce üretim dinamiğine indirgeyerek analiz etmektedir. Bir başka deyişle, yazınsal söylemin derin yapısını ve bununla birlikte bağlamsal eksenlerini- sözce kesimlerini ve bireşimlerini- yani izotopları ("yerdeşlik", Rifat, 2013, s. 250) tesir altına alan üretici, yükleyici bir semantik kökün anlatısal takibini ve gramerini üstlenmektedir. Bunun haricinde çalışma ayrıca, ikincil bir boyutta anlamın formel oluşumlarının ve söylemsel inşasının yanı sıra, muhtemel dünyalar semantiği aracılığıyla -semantik yapısal soruşturmanın orijinal bir dönüşümü olarak- çağdaş kurmacaya özgü sahicilik değerlerini mercek altına almaktadır. Dolayısıyla, "kurmaca anlatıda kip" terimiyle eş anlamlı kullanılan "anlatı gramerinden" (Yivli, 2015, s. 631) ya da "öyküleme gramerinden" (Yivli, 2019, s. 146) yöntem bilimsel olarak ayrılmaktadır. Oktay Yivli, alıntılanan kıymetli çalışmalarında "öyküleme dil bilgisini" (2019, s. 145) zamansal yapılar ve kurgusal geçişler üzerine kurmuştur. Bu çalışma ise üretici anlam biliminin derin yapılarıyla ve muhtemel dünyalar semantiğinin gerçeklik yoklamalarıyla daha deneysel bir anlatı gramerini odağa almaktadır. Başka bir deyişle, bu çalışmada anlatı grameri; anlamsal köklerin ve değerlerin çözümlendiği, sözce üretiminin ve içeriğinin deşifre edildiği semantik bir söylem soruşturmasına karşılık gelmektedir.

Anlatısal söylemin gramatikal organizasyonunu içerik ve anlam çekimleri açısından ele alan semantik, sözce oluşumlarını anlamsal ünitelere bölerek analiz eder. Başka bir deyişle biçimsel kalıplar ve hizalanmalar yerini semantik matrislere bırakır. "Cümleler hâlinde veya tam bir metin zemininde birleşerek üretilen" (Culler, 2004, s. 88) anlam setleri, semantik soruşturmanın esas konusudur. Çünkü, bu tür bir yöntemle hem "yazınsal gövdenin anlamsal (...) algoritmaları" (s. 88) hem de "semantik bir mikro-evrenin" (s. 88) modüler yapısı ortaya çıkar. Ayrıca, söylemin yazınsal organizmasına canlılık bahşeden ve ona sürekli kan pompalayan anlam hücreleri de görünür kılınmış olur. Bu anlamda A. J. Greimas'ın yapısal anlam bilimi, dilsel ve yazınsal anlam soruşturmalarına öncülük eden önemli bir metodolojik birikim sunar. Greimas, "kenetlenmiş" (s. 89) anlam setlerini çeşitli yöntemlerle deşifre etmeye ve "sözcüklerin anlamı ile metnin anlamı arasında köprü kurmaya" (s. 89) çalışır. Zira "her sözcük, bağlamıyla sıkı sıkıya ilişkilidir ve anlamını ondan alır" (Guiraud, 1999, s. 42). Bu nedenle anlamı, "ifadeye bürünmüş (...) bir yapı" (Greimas,

1989, s. 540) statüsünde ele almak gereklidir. Greimas, anlatısal söylemin semantik ağını tespit etmek amacıyla “içkinlik ve dışavurum” (Culler, 2004, s. 90) olmak üzere iki karşıt cephe belirler. “İçkinlik düzlemi, minimal anlam birimlerini içerir” (s. 90). Bu anlam birimleri çeşitli terkiplerle bir araya gelerek belirli bir anlam öbeğini, yani dışavurumu oluşturur. Anlam birimlerin “semantik temsili ve kompozisyonu (...) sabit bir özden” (s. 90) meydana gelir. Anlatısal söylem içinde tekil bir anlam oluşumunu tespit etmek için bu sabit özün uğradığı değişiklikleri takip etmek gerekir. Bu takip sürecinde anlam birimlerinin homojen tekrarı “sınıfsal anlam üniteleri”; sınıfsal anlam ünitelerinin tekrarı ise “izotop” (s. 92) üretir. Greimas’a göre izotop kavramı bir anlatının “*yekpâre biçimde okunmasını mümkün kılan çok çeşitli anlamsal kategorilerin bir kompleksi*” (Eco, 1980, s. 146) niteliğindedir. Çünkü izotop, “*dilsel tezahürün (yapıtın) sahici (saptanabilir) bir yapısal karakteridir*” (Culler, 2004, s. 92) ve bütün bir yazınsal söylemin “nasıl homojen semantik düzeylerle konumlandığını” (s. 92) açığa çıkarır. Umberto Eco, izotopu eserin konusu ile mukayese eder. Ona göre konu, okuma eylemi süresince “okurun (yapıtla) iş birliği içerisinde (...) etkinleştirdiği kooperatif bir araçtır” (Eco, 1980, s. 145). Başka bir deyişle konu, “*gerçekleşmesi gerekli olan semantik nitelikleri belirlemede okura yardımcı olan çıkarımsal bir şemadır*” (s. 145). Oysaki izotoplar okurun “geçici hipotezlerinin (eserde içkin olan) fiilî ve metinsel doğrulamalarıdır” (s. 145). Bu anlamda izotoplar; meşru anlamın metinsel olarak biriktiği, yığıldığı kümülatif içerik öbekleridir. Onlar aracılığıyla anlatısal söylem “izotopik katmanlara” (Culler, 2004, s. 94) bölünebilir. Zira olay örgüsel düzlemin “bileşik inşâlarını” (Van Holk, 1986, s. 217) oluşturan izotopik katmanlar; yapıtın “semantik ağını, daha yüksek bir iltisâk seviyesine” (s. 217) yükseltir.

Leylâ Erbil’de semantik yapı, işte bu tür bir izotopik sistem aracılığıyla ortaya çıkar. Anlatısal bir dolaşımla ve söylemsel bir derecelenmeyle anlam çekirdekleri sistematik bir matrise, yani izotopik katmanlara dönüşür. Bu noktada üretici anlam biliminin “derin yapıların, yüklemelerden ve argümanlardan oluşan mantıksal önermeler biçiminde temsil edildiği” (Ryan, 1979, s. 137) varsayımı önemlidir. Çünkü üretici anlam bilimi, “cümlelerin derin yapısının” sözdizimsel değil, anlam bilimsel bir “doğaya” (s. 137) sahip olduğunu iddia eder. Bir cümlelerin “türeyiş” eğrisinin, “semantik yoruma tekâbülden eden bir zeminden” (s. 137) başlaması gerektiğini öne sürer. Daha açık bir tabirle, Chomsky’nin sözdizimini kerteriz alan derin yapılarının aslında “yeterince derin” (s. 137) olmadıklarını vurgular. Bu anlamda üretici anlam biliminin cümlesel hacmini ve mikro gramerini bir anlatı gramerine teşmil ve tatbik etmek mümkündür. Çünkü “anlatı (da) -özü itibarıyla- mantıken doğru biçimlendirilmiş önermelerden” (s. 138) ve anlam çekirdeklerinden mürekkep bir söylem inşasıdır. Bu söylem inşasını parantez içine alan bir “anlatı grameri inşa etmek (her şeyden önce) (...) ayırt edilebilir ve düzenli (...) tekrarları” (Greimas, 1971, s. 794) tespit etmeyi

gerektirir. Zira anlatı grameri “söylemin içsel organizasyonunu” (s. 795) yönetir ve “anlatı nesnelerinin üretilmesini” (s. 794) sağlar. Bu anlamda semantik merkezli anlatı grameri “üretici bir tutumla” (Nef, 1977, s. 21) ve “buluşsal bir değerle” (s. 22) anlatısal söylemi “aslı veri” madeni kabul eder. Çünkü, anlatısal söylem belirli “bir artikülasyon eforuyla sözceler hâlinde infilâk eder” (s. 21). Generatif anlam bilimi, bu infilâk hâlinin yani, sözce yapılarının üretici köklerini dilbilgisel “gözlem birikimleriyle” taksonomik bir “anlatı yapısına” (s. 21, 22) dönüştürür. Zira, yazınsal-dilbilimsel bir “metin çalışması, her zaman hem tümevarımsal hem de tümdengelimsel yaklaşımları (...), geniş genellemeleri (...) içermelidir” (s. 21). Greimas’ın izotop olgusu da üretici anlam bilimi ile anlatı gramerinin bir kesişimi statüsündedir. Çünkü, üretken anlam çekimlerinin yörüngesini izotopik kümelenmeler ve hizalanmalar tesis eder. İzotop, “neredeyse her zaman metnin- yorumlayıcı bir insicâma tabi tutulduğunda- sergilediği istikamette ilerleyen bir sürekliliğe, sâbiteye karşılık gelir” (Eco, 1980, s. 153). Bu anlamda Greimas’ın içkinlik ve dışavurum ayrımı da anlatısal söylem içerisinde ayrıca belirginlik kazanmış olur. Çünkü içkinlik anlam çekirdekleriyle; dışavurum ise anlam çekimleriyle eş değerdir.

Leylâ Erbil’in Eserlerinde Semantik Yapı

Tuhaf Bir Kadın’da izotopik sistem, dört ayrı bölüm üzerinden oluşur. Bunlar sırasıyla, “Kız, Baba, Ana ve Kadın” bölümleridir. Her bir bölüm kendisine özgü sabit bir anlamsal cevherden meydana gelmiştir:

- (1) Bugün Mösyö Lambo’ya şiirlerimi birine okutmak istediğimi söyledim, tezgâhta içen bir adamla tanıştırdı beni hemen. Onun ‘O’ olduğunu bilmiyordum (...) ‘Oku bakalım reis, ne okuyacaksın!’ dedi. Bu kabalık karşısında çok bozuldum, korka korka okudum en güzellerinden; ‘Kimler yeraltında yaşamaya iten bizleri/ gök masmaviyken kardeşlerim, sapsarı benizlerimiz’ diye biteni. (...) ‘Düşmüş Kızlar Sonesi’ni okudum ardından: ‘Kızlarımız hep ağlayarak mı savaşa gidemeyecek?’ (...) İşte benim tek sığındığım, avunduğum şiirlerden de umudum kesildi artık. Yaşamamın anlamı ne olacak artık, ölebilirim artık. (...)
- (2) Bugün son gün. Degustasyon’da buluştuk Halit’le. Nasıl oldu bilmiyorum, birden her şeyimle açılıverdim ona. Başım dönerek anlatıyor anlatıyor anlatıyordum. Meral’le dertleşircesine en saklı şeylerimi; annemin diktatörlüğünü, geçimsizliklerimizi, bir çeşit tutsak oluşumu, din baskılarını, acılarımı, özgürlüğümü elde edemezsem kendimi öldürmeyi düşündüğümü bile söyledim ona (...). (“Kız”) (Erbil, 2011, s. 14, 15, 17, 18).

“Kız” bölümünün sabit anlamsal özü, üretici önermesi Nermin’in “Ben özgürlüğümü elde etmeden mutlu olamayacaksam, dünya da bana bunu vermemekte direnmekteyse mutlu olamayacağım demektir” (s.18) sözleridir. Zira yapıt, Greimas’ın içkinlik olarak adlandırdığı bu minimal anlam ünitesinin, ilksel önermenin çeşitli bağlamlarda ortaya çıkan dışavurumlarıyla yazınsal hacmine ulaşır. Başka bir deyişle, yapıtı yekpâre bir hükme bağlayan bu generatif anlam kökü- “séme”- (Rifat, 2013, s.10) aracılığıyla anlatsal söylem yapısal karakterini kazanır. Bu anlamda kız bölümünün izotopik sistemi, özgürlük istenciyle mutsuzluk bilinci arasında sıkışan ve “muhalif bir eyleyen” (Culler, 2004, s. 95) statüsünü benimseyen kurmaca öznenin üretken anlam çekimleriyle oluşur. (1) ve (2) numaralı alıntılar, üretici önermenin anlamsal çekimlerle homojen bir söylemsel üniteye, yani izotopik katmana dönüştüğünü örnekleyen metinsel kanıtlardır. İlk alıntıda üretici önerme Nermin’in şiirleriyle birlikte estetik bir süblimasyona; ikinci alıntıda ise tekil bir siteme ve iç dökme eylemine dönüşür. Her iki alıntıda da içkin öz, yükleyici argüman sabit kalır; fakat “vak’a grameri” (s. 96) değişir. Bu anlamda her iki alıntı da yapıtın sabit önerimsel özünün, izleksel dönüşümlerle uğradığı söylem biçimlerini karakterize eder. Çünkü “üretici anlam bilimi nazarında” generatif önerme hâlinde vukû bulan “bir cümlemin semantik temsili, (aynı zamanda) onda mündemiç olan mantıksal biçimin bir temsilidir” (Lakoff, 1971, s. 277). Bu mantıksal biçim, gramatikal dönüşüm zeminini muhafaza eder ve anlam tasarıları, “önergeleri üzerinde ampirik bir kontrolü” (s. 277) elinde bulundurur. Zira üretici “dönüşümsel çevrim (döngü), (sözel) türetimler üzerindeki oryantasyonu belirtir” (s. 237). Bu anlamda “Kız” bölümünün üretici önermesi, bu tür bir söylemsel döngüyü tetikler.

“Baba” bölümünde üretici önerme “dönüp baktığımda ölüm yatağımdan kaldırarak başımı, yarı yarisı erimiş omuzlarımın berisinden, ‘kalk yeniden başla’ deseler” (s. 79) sözleri, “Ana” bölümünde ise “anahtarı kilide sokup döndürüyorum, kapımı açıyorum halkıma ilk kez, birden her şeyin kurduğunu görüyorum, herkes kurumuş bakıyorum” (s. 140) sözleridir:

- (1) Sabahın duru ışığıyla uyandım. Perdeyi nicedir çekmiyorum yatarken. Ortalık ağarırken gülibrişim dallarını görüyorum, sonra oynamasını seyrediyorum yapraklarının, sığıdığı kadar pencereye. (...) Ecel. Biraz Ecel, biraz Vat, biraz Fulton, biraz da Sermet Vergin’in hayvanlığı. Küp gibi su dolmuş karnım gaz var diye içine (...) İnsanı gözden çıkarıveriyor ha bu kasaplar... Nermin, ‘Düzen yüzünden,’ diyor. (...)
- (2) dönüp baktığımda ölüm yatağımdan kaldırarak başımı, yarı yarisı erimiş omuzlarımın berisinden, ‘kalk yeniden başla’ deseler: Arsanın parasıyla bir taka al. Kaptan ağabeyin, sen ve Memiş dayın, dört tonluk bi şey. Parayı

yetiştireme, Nuriye'yi memlekete Rom Ana'nın yanına gönder. Tatar gelin ölsün veremden, piyanosunu bırakıp ("Baba") (Erbil, 2011, s. 74, 79, 80).

- (3) Halk girmeye başlıyor içeri, önce ilk sıra, yüzüme bakmadan önümden geçip ayakkabılarını çıkararak (...) Akrobalar salonu, salona açılan odayı doldurmuşlar. Çocuklar bağdaş kurmuşlar, gençler ayakta sıkış sıkış, erkeklerinin çoğunun ellerinde tespih, kadınların başları önlerinde, yere dikmişler gözlerini. (...)
- (4) Ben odama koşuyorum, dedemden kalma kılıcı kapıp saldırıyorum üzerlerine. 'Kanınıza susamışsınız siz, sizi kesmek haktır,' diye bağıryorum (...) Kovalıyorum düşmanları. Kavgaya girmeyenler el çırparak bizi seyrediyorlar ("Ana") (Erbil, 2011, s. 140, 144, 148).

"Baba" bölümünde metnin anlamsal örgülerini dokuyan üretici argüman, aynı zamanda bir içkinlik dinamiğidir. Çünkü ölüm hâlinin interoseptif duyarlılığı, yapıtın içerik üretici dilsel pratiğini etkisi altına alır. Böylelikle anlamsal matris ne kadar fazla sözce kesimiyle çatallansa da derin yapısını, izotopik sistemini sürekli kompozisyonel dışavuruma yansıtır. Bu anlamda "Ecel. Biraz Ecel, Biraz Vat, biraz Fulton, biraz da Sermet Vergin'in hayvanlığı", "arsanın parasıyla bir taka al", "Nuriye'yi memlekete Rom Ana'nın yanına gönder" sözleri, işte bu tür bir yansıtıcı, iç gözlemsel karakteristiği örnekler. "Leksikal (birimsel) anlamın", sürekli "yapısal (kümülatif) anlamla" (Kearns, 2011, s. 3) yani, üretici önermeyle belirli bir semantik frekans dâhilinde ayrışmasına ve buluşmasına işaret eder. Zira "semantik yorumu belirleyen derin yapının gramatikal ilişkileridir" (Chomsky, 1976, s. 14). Burada gramatikal ilişki, üretici-yükleyici argümanın bir zarf hâlinde- "yeniden başla"- anlatsal fiilin niteliğini kendisine tevcih etmesinde yatar. "Ana" bölümünde de benzer bir semantik düzlem söz konusudur. Toplumla çatışmanın fiili kökü suretini değiştirir; fakat özünü muhafaza eder. Özellikle (4) numaralı alıntı da üretici argüman, kati bir hükme dönüşür ve operasyonel bir nitelikle yüklenir. "Ben odama koşuyorum, dedemden kalma kılıcı kapıp saldırıyorum üzerlerine. 'Kanınıza susamışsınız siz, sizi kesmek haktır,' diye bağıryorum" sözleri bu durumu kanıtlar. Böylelikle semantik cevherin ilk başta tezahür eden "önerimsel işlevi (the propositional function)", (her şeyin kurduğunu görüyorum, herkes kurumuş bakıyorum) "operasyonel bir tanıma" (Rapoport, 1952, s. 15) evrilir. Başka bir deyişle, eyleme geçirmeye yetkin bir tanım kuvveti kazanır. Özellikle, "her şeyin, herkes(in)" ifadelerinin belirsiz dilsel hacmi, generatif anlamsal kökün söylemsel hareketliliğini ve geçirgenliğini ortaya koyar.

Son bölüm olan "Kadın"da ise anlamsal formasyonları derleyen üretici önerme, "Ona öyle gelmişti ki, (...) işçi kardeşleri alanlara sığmayacak (...) naraları yıldızlı gökleri delecek, yüzyıllardır beklenen 'imtiyazsız sınıfsız' toplum kuruluvorecekti" (s. 154) sözleridir:

- (1) Ama yılmaya, umutsuzluğa düşmeye niyeti yoktu Bayan Nermin'in; araya giren bütün hain güçlere karşın bir gün halk onları, onlar da halkı anlayacaklardı. Hatta onlar şimdiden halkı anladıklarını sanıyorlardı ama halka bir türlü yolunu bulup anlatamıyorlardı kendilerini. (...)
- (2) Perde aralıklarından dökülen morumsu kar ışığı, Bayan Nermin'in karyolanın bir yanından sarkan sağ kolunu, göğüslerine sımsıkı bastırdığı kuştüyü yastığın üzerinde gevşeyip kalmış sol kolunu aydınlattı. (...) Bu durumda yüzyıllardır çektiği çilelerinden artık kurtulmayı bile istemeyen o canım halkından biri gibiydi ("Kadın") (Erbil, 2011, s. 154, 186).

Bu bölümün üzerine inşa edildiği yükleyici argümanı, ideolojik bir yanılgı hâlinin tekil çekimlerini içerir. İzotopik sistem, bu tür bir anlamsal çekirdeğin içerisinden ortaya çıkar. (1) ve (2) numaralı alıntılar, bu anlamsal çekirdeğin anlatısal erimini örnekler. Yapıtta sabit anlamsal öz belirli bir dilsel devinimle olabildiğince genişler. Tüm periferik unsurları, yani yoksul ve eğitimsiz insanların yaşamına dâhil olmanın getirdiği anlamsal birimleri içerisine alarak genişler; fakat daha sonra sahip olduğu eski hacmine, başlangıç noktasına yani münferit zihinsel kütleyle döner. Bu anlamda metnin sınıfsal anlam üniteleri; sözce kümelerinin içerik değerini, üretici önerme ekseninde sürekli besleyerek semantik bir ağ oluşturur. Tam da bu noktadan hareketle anlatısal "söylemi; cümle sınırlarını cümle bağlayıcıları olarak değerlendirerek yalıtılmış tek bir cümle olarak" (Katz, Fodor, 1963, s. 180) kavramanın meşru bir semantik analiz sağlayacağını söylemek mümkündür. Çünkü ilksel argüman "açıklayıcı" ve yayılmacı bir dilsel "kuvvete" (s. 180) sahiptir. Bu anlamda anlatısal söylemi üretici argümanlarla "bileşik cümlelerin" (s. 180) deneysel hacminde "esnetme" (s. 180), genişletme faaliyeti stratejik bir anlatı gramerini koyutlar. "Kadın" bölümünün semantik dairesini, vektörel bir sözel grafik hâlinde mikro bir cümle oluşumuna, "atomik bir analitik birime" (Nef, 1977, s. 20 indirgeyen üretici önerme, işte bu tür bir gramere karşılık gelir.

Karanlığın Günü'nde izotopik sistemi oluşturan üretici argüman "Bir misafirhane burası,,, bu dünya,,, koltuk,,, evrende,,, oturuyorum,,, evren, felek, kâinat, acun,,, kâinat kozmosta,,, uyumlu, kaosa karşıt olan,,, yaban bir koltukta (...) burada düşünüyorum" (s. 7) sözleridir. Yapıt, anlam kriterlerini ve ölçeklerini sabitleyen bu üretici argümanın hazır şablonu içerisinde hareket eder. Bu anlamda semantik matris, anlatısal söylemin kendisine dönüşlü bir fiil hâlini benimsemesiyle, yani kurmaca öznenin varlığını pasif düşünce kiplerinin durağan modülasyonuna hasretmesiyle ortaya çıkar:

- (1) Birazdan gelir eşim,,, burada iki kuru kafa kaldık sonunda,,, bu misafirhanede,,,
yüzlerce arkadaştan
toplantıdan ve sarhoşluktan
sevgiliden, hırlaşmadan
filmlerden, kitaplardan
resim ve alkollerden
arta kalarak burada bu evrende yeni insanlara karşı savunmasız,,, sadece düşünceyle varolarak (...)

1(a) Dünyasın, evrensin, özsün,,, masalsın, biricik ve tek, her şeyi elinde tutarsın, tanrı sensin, yargılamamalı, öldürmemeli, yazmalısın (...)

- (2) Sadece ben değil, Melih Emin, Turhan, Gülümser, Sadrettin, Azade, Necdet,,, hepimiz severiz Yıldız'ı... Bizler hem birbirinden sıkılan ve hem de bir araya gelmeden yaşanamayacağını sanan bizler. (...)

2(a) —Şu emperyalizmin işlediği en ağır insanlık suçu nedir, biliyor musunuz, dedi, dünyanın, insanların hâlâ bağımsızlık, demokrasi, özgürlük gibi kavramlar yüzünden mücadeleye girebileceklerini ve kazanabileceklerini sandırtmasıdır (...)

- (3) Güvercinlere içerden, evden bir yardım eden var idiyse, bence o mutlaka annemdi. Çünkü tüm katlar güvercinlerden yakınıcıydılar. (...) O zamanlar dilini de, ellerini de ne güzel kullanırdı annem. (...)

3(a) Eve döner dönmez dalıyorum odasına annemin, müthiş bir meraktayım; obur, azmış bir merak. (...) Kolumu daldırıyorum pamukların arasına, 'kara kaplı' muhtırayı' çekip alıyorum (...)

3(b) Anneme gittim: Bakıcılar ve hademeler ve bulaşıkçılar ve pansumancılar ve stajyer hastabakıcılar ve hastabakıcılar ve hemşireler yatak örtüsünü bitirmişler, gene imeceyle yemek masası örtüsüne başlamışlardı. (...)

- (4) Cebindeki bütün kâğıtları yere saçtı adam. 'Al işte sana para!' (Erbil, 2020a, s. 12, 16, 67, 79, 249, 264).

Yapıt, üretici önermenin sıralı sözcük dizimiyle yarattığı düşünce silsilesini- “evren, felek, kâinat, acun (...) yaban koltuk”- anlatısal söylem içerisine yerleştirdiği çeşitli anlam kompleksleriyle tekrar eder. (1) numaralı alıntı bu tekrarın başlıca izotopik katmanını, yani özdeşünüm hâlini örnekler. Çeşitli harf dizinleriyle çoğaltılması mümkün olan 1(a)

numaralı alıntı ise bu izotopik katmanın alt anlam kümesini oluşturur. Greimas'ın tabiriyle, "sınıfsal anlam ünitelerine (classemes)" (Culler, 2004, s. 92) karşılık gelir. (2) ve (3) numaralı alıntılar; üretici önermenin, yani "kaosa karşıt olan uyumun" altında sıkışmış ironinin -algılarla ve tecrübelerle kaos hâlini alan bellek kompozisyonunun- negatif ikizleşmeleridir. Bu anlamda esas izotopik katmana bağlı olmakla birlikte özel bir semantik kütleleri içerirler. Bu anlam kütleleri, 2(a)'da ideolojik bir sorgulamayla; 3(a) ve 3(b)'de ise kişisel yaşantılarla bölünür. Tüm bu pasajlar yapıtın anlam dağılımına işaret eden "ampirik veriler" (Katz ve Fodor, 1963, s. 176) sunar. Çünkü üretici önerme, daha en başından bildirimsel bir hükümle yapıtın anlamsal akışını kontrolü altına alır. Başka bir deyişle, sözce kümelerinin reaktif değerini bir geçmiş zaman imgesiyle nötralize ederek anlam birimlerini durağan ve kademeli bir genişlemeyle birbirlerine bağlar. Böylelikle homojen anlam üniteleri "mantıksal bağlaçlarla" (Kearns, 2011, s. 25) belirli bir ardışıklık gerekmeksizin izotopik sisteme eklemlenmiş olur. Yalnızca (4) numaralı alıntı bu akışın haricinde konumlanır. Bu nedenle son alıntı "semantik bir anomali" (Katz ve Fodor, 1963, s. 188) statüsündedir.

Cüce'de derin yapıya, içkinliğe işaret eden ve sözcüklerin tikel anlamlarıyla metnin tümel anlamı arasında köprü kuran üretici önerme "yaralı doğar bütün insanlar, anlaşılacak, sevilme, sevecenlik dilenir ömrünce" (s. 11) sözleridir. Yapıt, bu önermenin hem pozitif hem de rejeneratif çoğaltımlarıyla anlamsal sinerjisini oluşturur:

(1) biliyorum, kaçmışındır iyelik sıfatlarından, zamirlerinden ve kiplerinden hayat boyunca kaçtığın gibi resmi kâğıtlardan (...)

1(a) Bekliyorsun. Ruhun enerjiyi bir yere akıtarak dirilmek istiyor olası mı bu? Neye kime akıtacaksın onu, kimi ortak edeceksin duygularına? Sana, senin eziyetine kim katlanabilir. (...)

1(b) bakın ne cevher var burada 'ama-maya, amentü, amen' bir cevher ki kendi benliğine ait opal, kristal, ve topaz bir taş atımı uzaktayken herkesin erişmek istediği neden insanların çıkarılması öne, bırakılması arkada gider bu kadar gücüne." (...)

1(a=b) Çözdüm halatı; kendimi kendime çektim ve elmayı hayranlıkla beni seyreden adamın eline tutuşturdum. Dışledi (...) İlk kez görüyormuşça süzdüm erkeğimi. Tanrı Zeus'un kafasından bin yıllık ana tanrıçayı yeniden yaratması gibi doğurmuştu bir kez daha beni. (...)

(2) Sabah karşılaştın Hatçaabla'yla, yoğurt mayalamış, domates toplamış, yanına azıcık taze fasulye katmış, taze sovan... Elleri mantar tutumuş! Bizim tavan arasından eskiden kalma, merdaneli bir çamaşır makinesi olacak Hoover, alsana onu, dedin (...)

2(a) Yıldırım koşarak geldi aneey! diye seslendi, kapının önünde kaydı düştü dizleri kanadı, aneey, sen bana bir renksiz televizyon verecekmişsin ver, dedi (...) (Erbil, 2015, s. 7, 9, 16, 18, 85).

Üretici önerme, yapıtın içerik kümelerine sirayet eden derin bir dilsel kuruluşa işaret eder. (1) ve (2) numaralı alıntılar yapıtın bu dilsel kuruluşuna, yani üretici anlam sınıflamasına karşılık gelir. Çünkü anlatısal söylem bir çırpıda fark edilmeyen, yani şeffaf olmayan bir yükleyici argüman ekseninde semantik oluşumunu ve bütünlüğünü sağlar. Bu anlamda “(edebî) söylemler, çıplak gözle algılanması her zaman mümkün olmayan (...) organizasyon ilkelerine sahiptirler” (Greimas ve Courtés, 1976, s. 434). Bu ilkeler aracılığıyla “sözdizimsel (formel) yapılar, semantik bir şarjla (yatırımla)” (s. 434) yüklenir. Böylelikle, anlatısal söylemin kompozisyonel mimarisini ayakta tutan “içeriğin stabil üniteleri” oluşur ve bu üniteler, “kurmaca dünyanın veya deneyimin (özgül) bir formülasyonunu” (s. 434) içerirler. (1) ve (2) numaralı alıntılar, işte bu sabit ünitelere karşılık gelir. (1) numaralı alıntı entelektüel bir inkârla semantik zinciri kırıyormuş gibi görünse de gramatikal diseksiyon neticesinde içeriksel kökün sabit kaldığı ortaya çıkar. Çünkü salt bir olumsuz çekimle- “kaçmışındır iyelik sıfatlarından, zamirlerinden ve kiplerinden”- söylemsel kök değişmez. Bu yüzden (1), ters bir sözel açıyla da olsa üretici önermeye olan bağlılığını muhafaza eder. Onu takip eden alt anlam kümeleri bu durumu temellendirir. Zira 1(a) ve 1(b) numaralı alt anlam kümeleriyle birlikte sureten açığa çıkmış olan ayrışma hâli, fiili bir birleşme arzusuna dönüşür. 1(a=b) numaralı alıntıyla birlikte ise kümülatif olarak ilerleyen izotopik sistemin neticesinde üretici önermenin anlamsal özü, imgesel bir sahneyle yakalanmış olur. (2) ve 2(a) numaralı alıntılar ise üretici önermenin günlük karşılaşmalarla ve deneyimlerle birlikte sağlama alınmasına karşılık gelir. Başka bir deyişle konsantre söylem organizasyonunun ve sık dokunmuş anlatı örgüsünün değil, bir diyalog hâlinin ürünüdür. Bu nedenle “yaralı” doğan insanlık hâlini işaretleyen anlamsal özü, daha seyrek bir dil içi üretime tabi tutar.

Kalan’da izotopik sistem bir soru hâlinin, özel bir bilinç soruşturmasının üzerine kurulur. Lahzen yaşam deneyimlerini, dilsel ve zamansal bir sıkıştırma ile panoramik bir anlam akışına dönüştürür. Bu anlamda yapıtın üretici argümanı “sen hangi bilinçtesin lahzen/hangi göklerin bulutlarından yağdın bu çorağa/ (...) hangi kavşağındasın tinsel gerçekliğin” (s. 36) sözleridir:

(1) bizim evimiz, fatih sultan mehmet’in ‘burası rumlarındır’ diye ‘rum tebaa’ya bağışladığı sınırın kuzeyiyle kimsenin bağışlamadığı yıkıntı toprakların fosil uygarlıkların üzerinde güney kavşağından dikilirdi korkuluk gibi (...)

1(a) babam yok,, ben doğmadan az önce ölmüş,, durup durup ablama sarılırım,,, olsun der, bizim annemiz de var halamız da korkma sen (...) ama uyuyamıyorum,, korkuyorum,, (...) ablam uykuda,, çatı katının ufacık pencere camına burnumu dayar seyredirim gelen günü (...)

1(b) biz ablamla ben/düşmezdik peşinden dayının/sanki henüz tanımadığımız/ o dış dünyanın bağırış çağırışını/getiriyordu ayağımıza (...)

1(c) öyle bir zamanım oldu ki/erkekler fır dönüyor çevremde/ bayılıyorlar içinden çıkmayacakları labirentime girmeye (...)

(2) kierkegaard'ı neden koparıp atamıyordum zihnimden bilmem... 'angst'in kökeni ego değil miydi,, bizi kaygıya karşı savunan (...)

2(a) korkunç ivan/polanski/bergman/bunuel/antonioni/ kitle kültürünün/gizli ahlakımızın yöneticileri /toplum/ halk (...)

(3) işte buradasın,, bakır tencerenin önünde mutfakta,, ufak üzüntüleri geride bıraktın. annenin ölümünü, orgcu ilk eşini, iş hayatını, sevgililerini (...)

3(a) o kızı anlat,, kürek kürek hınçla karılmış toprak,, kızı diri diri gömen baba oğul ve onları pencereden seyreden anne (Erbil, 2020b, s. 52, 53, 79, 86, 98, 99, 110, 211).

Üretici önerme, kurmaca öznenin varlık hâlinin anlamsal kökünü açığa çıkarır. Çünkü, yapıt bu anlamsal kökün salt yaş çekimleriyle çoğaltılmış ve anlatsal sözdizimine dökülmüş dilsel bir üründür. (1), (2) ve (3) numaralı alıntılar, yapıtın anlamsal kalıplarını açığa çıkaran semantik bir bölümlenme sunar. (1) ve onu oluşturan alt anlam kümeleri, üretici önermenin çocukluk ve gençlik bilinciyle kurduğu sorgulayıcı nostaljiye, tinsel gerçeklik pozisyonuna karşılık gelir. (2) numaralı matris, zaman ve benlik sınırlarının nispeten aşıp düşünsel ve felsefi açılımlarla kazanılan “önerimsel tutum” (Frawley, 2009, s. 20) pozisyonuna işaret eder. Başka bir deyişle, kendilik algısının geri çekilerek harici gerçekliğe ilişkin bir “inanç konteksti” (s. 20) ya da “dünya tasarlayıcı argüman/yüklem” (s. 20) sunma durumudur. Anlatsal söylem içerisinde yer alan önerimsel tutumda genellikle, “ifadenin kaplamının (açık ve keskin) belirlenimi bulanıklaştırılmaya” çalışılarak “göndergesel bir opaklık” (s. 20) yaratılır. Böylelikle edebî söylem; “yalın gerçekliklerin” esaretinden kurtularak “tasarlanmış, (belirli bir anlamla) tefsir edilmiş dünya” (s. 20) yaratımını bünyesine dâhil etmiş olur. (3) numaralı matris, üretici önermenin olgunluk gözlemleriyle oluşturduğu anlam kompleksini ifade eder. Tinsel gerçeklik pozisyonunu sorgulayıcı sabit anlamsal öz, zamanı muayyen bir söz dizimiyle kat ederek (ufak üzüntüleri geride bıraktın. Annenin ölümünü, orgcu ilk eşini, iş hayatını, sevgililerini) nihai bağlamını bulmaya çalışır. Bu anlamda üretici argüman, bu tür anlam sınıflarına bölünerek çoğalır;

fakat gizli bir semantik ajandayla bu sınıfları kontrol altında tutar. Çünkü semantik yapılanma her şeyden önce bir “arka plan bilgisine” (s.11) karşılık gelir.

Üç Başlı Ejderha’da üretici argüman, “intikam duygusu melankoli hâlinde oturur yüreğin ortasına” (s.7) sözleridir. Anlatısal söylem, yas ve karşı olum duygularıyla yüklenmiş bu üretici argüman ekseninde semantik düzlemini oluşturur:

(1) adil olmayan her şey doğal sayılmıştır uygarlığımızda,, kimse ses çıkaramaz olmuştur artık,, binlerce yılın getirdiği düzen,, uygarlaştırma budur,, (...) başkaldırı eskidi,, başka yollar bulmalı,, bulana kadar,, burayı peyledim ben (...)

1(a) onunla eşti yaşı küçüğümün,, genç dostumla,, küçüğüm derdim oğluma,, yok oğlumu değil,, genç dostumu anlatacaktım sana,, onu mu, beni mi,, şu şeytan çarpmış yamuk kenti mi,, koynumda gezdirdiğim gazete varağını mı,, hayatı mı,, tümü de bağımlı birbirine (...)

(2) Neyse ki Üç Başlı Ejderha girdi hayatıma,, bir de şu eşik,, bir de şu varak kalbimin üstündeki,, sabra dönüştürüyor kini,, bir gün diyorsun,, bir gün belki de belli mi,, intihar ederim atlarım Üç Başlı Ejderha’yı çeviren demirlerden aşağıya (...) neden orayı seçtim bilemiyorum (...) aslında bir mızıldanma benimkisi,, bir telaş oğlumu unutmanın (...)

2(a) Üç Başlı Ejderha İstanbul’daki en eski Yunan sütunudur. Sütun 3 yılanın birbirine dolanmasından oluşmuş sarmaldır (...) Bu şaheser, 8 metre boyunda ve 29 burmadan oluşmakla birlikte şu anda ancak 5 metrelik bir kısmı ayakta durmaktadır. (...)

2(b) tarih 11 Mayıs 330, yer Sultanahmet Meydanı ‘Hipodrom’,,, Büyük sarayın hemen önünde,, bomboş meydanda doğum yapıyorum (...) en derin okyanusunda kadınlığın uzun ve ince oğullarımı doğurmaktayım (...)

2(c) ‘Gelinim çay yapıyordu. ‘Evi basıyorlar’ diye bağırdı. Komşumuz Pakize, ‘Bize gelin’ dedi’ (Erbil, 2019a, s. 5, 7, 11, 12, 20, 41).

Üretici önerme bir içkinlik formuyla yapıtın anlam dinamiklerine yerleşir. Anlatısal söylem, bu önermenin içerdiği yükleyici argümanla birlikte belirli dönüşümler geçirir ve semantik yapı, içerden dışarıya doğru bir anlamsal akış kazanır. Çünkü kurmaca özne, duygu ve zihin durumunu söylem kalıplarına dökerek üretici, yansıtıcı ve tasarlayıcı semantik geçirgenliğini elde eder. (1) ve 1(a) numaralı alıntılarda özgül anlamın düşünsel ve duygusal taslağı, yani anlamın ham dökümü; (2) numaralı alıntıyla birlikte yaratıcı bir yazınsal senkroni içerisinde erimeye başlar. Öznenin ideolojik ve kişisel deneyimlerle birlikte edindiği anlam çekirdekleri, “Üç Başlı Ejderha” ve “gazete varağı” ile birlikte

performatif bir dışavurum değeri kazanır. Başka bir deyişle, derin anlamsal kökün yüzey manifestolarına dönüşür. Bu anlamda (2) numaralı matris ve onun alt anlam kümeleri, üretici semantiğin “dönüşümsel türetmelerine” (Katz, 1971, s. 315) karşılık gelir. Zira “belirli semantik safhaları, belirli yüzey yapılarına bağlayan düzenlilikler” (s. 315) sergilerler. Bu anlamda dışavurum ya da dönüşüm “bir cümlemin (ya da sözcenin) stilistik varyantlarını üretmede (dilsel) bir düzenek sağlar” (s. 315). Bu düzenek “kompleks anlamların teşekkülüne” imkân tanıyan ve üretici argümanda hazır bulunan mantıksal ilişkilerle (...) ve içsel yapıyla” (s. 316) ilişkilidir. Bu açıdan üretici argüman “dilsel (yazınsal) konstrüksiyonun anlamını” tayin eden “semantik bir işaretleyici” (s. 316) statüsündedir. Yapıtın izotopik sistemi, anlam türetici sözel dokusu böylesi bir gramatikal üretkenlikle şekillenir.

Tuhaf Bir Erkek’te semantik matrisleri etkisi altına alan üretici önerme “ben o zamana kadar/tuhaf bir erkeğe rastlamış değildim (...) zaten bu kentte her şey tuhaf/gökyüzünün renkleri/denizin iniltileri/toprağın küsmesi” (s. 7,8) sözleridir. Eser, üretici önermenin bu tanımlayıcı vurgusuyla izotopik sistemini kurar:

(1) O günlerde henüz

tuhaf bir erkek nasıl olur bilmiyordum (...)

memleket Gorgo felaketiyle

altüst olurken

biz

orgcu sevgilimle

birlikteyiz

ben hâlâ anlamamış durumdayım

tuhaf insanlar olduğunu bu dünyada

biliyorsunuz asıl anlatmak istediğim

tuhaf bir erkekti ama

bu tuhaf erkeği

ancak böyle

anlatabileceğim size (...)

1(a) bugün

benim için bir parti veriyor bümün-mümin

ida dağı peçekuş manastırında

sürpriz bir kutlama partisi bu bu sevgili eşim

yanınan ayıramadığı orguyla (...)

(1b) tuhaf bir adam

evlendim evleneli

ne bir arkadaşıyla tanışmışım

ne bir hışmıyla bu bünyamin'in
yalnızlıktan ve ilgisizlikten/ bitap
yoksun bir genç kadın
allah düşürmüştü onu önüme/bana zulüm olsun diye sanki (...)

(2) başımızdaki

yeni gorgo korkunç
sezince sevilmediğini
intikam alıyor (...)
'unsur'ları ile
karıkocaların
yatağını bile
dinliyor
üstelik (...)

2(a) 'özgürkalmışbeyinlerörgütü'

son bilgileri
gizlice asıyordu
ağaçlara
duvarlara
kapılara
yerlere (...) (Erbil, 2020c, s. 16, 39, 40, 45, 51).

"Tuhaf" sıfatı, bir idefixs formuyla kurmaca dünyayı tanımlayan, hükme bağlayan ve yapılandıran sözde bir fiil statüsündedir. Çünkü tesir kuvveti yüksek bir yükleyici argümandır. Bu anlamda üretici önermede her şeyden önce "işaret-edici sezgi" (Deleuze, 2015, s. 29) söz konusudur. Başka bir deyişle, tuhaf olma durumunu gerekçelendirme mecburiyeti taşıyan bağlayıcı bir anlamsal kontrata işaret eder. Bu nedenle üretici önermede kullanılan "bazı sözcüklerin, bazı dilsel parçacıkların; imgelerin seçimi için, dolayısıyla tek tek şey durumlarına işaret etmek için boş biçimler olarak" (s. 29) kullanıldığını ifade etmek gerekir. "Gökyüzünün renkleri/denizin iniltileri/toprağın küsmesi" ifadeleri tam da üretici önermenin kapladığı izotopik sisteme işaret eden, bu sistemin imgesel özgüllüğünü ve pozisyonunu ortaya koyan dilsel parçacıklardır. (1) ve (2) numaralı alıntılar, üretici önermenin anlatısal tahakkuku ya da sözel cereyanlarıdır. Çünkü "anlam, önermenin ifade-edilenidir (...) önermede içten-içe-olan ya da alttan-alta-olan saf olaydır." (s. 36) Bu anlamda üretici "önermenin boyutlarının (...) sürüklediği çember" (s. 37) etrafında semantik yapı şekillenir. Başka bir deyişle üretici önerme, "sentagmatik (dizimsel) açılım(larla) (unfolding)", serimlerle "semantik öbekleri", yani tuhafılık dışavurumlarını "anlatısal bünyeye tahvil eder." (Nef, 1977, s. 22) Yapıtta tuhaf oluşun iki sözel hâli söz konusudur. İlki, evlilik ilişkisinin yarattığı bireysel çatışma hâli; ikincisi ise siyasal

otoritenin yarattığı kolektif anomalidir. Üretici önerme, çember içerisinde tuttuğu bu iki anlam kuşağıyla semantik iklimini oluşturur. Başka bir deyişle saf olay biçiminde teşekkül eden anlam; işte bu içten içe, alttan alta vuku bulan semantik yapılanmayla belirginleşir. 2(b) numaralı alıntı, (2)'nin sıkıştırarak yoğunlaştırdığı anlamsal stresin yüzeye dağılan bir genişlik çekimidir. Daha farklı bir tabirle, anlatısal söylemin yayılmacı dilsel kuvvetini aşmaya odaklı “kurgusal yüzeysel bir gerilim” (Deleuze, 2015, s. 146) birimi; pasif, fakat muhalif bir anlam fragmanıdır.

İzotopik anlam sistemini tikel üretici önermelerle tespit etmeyi amaçlayan generatif semantik, çağdaş tahkiye formasyonunda özgün bir yazınsal soruşturmayla revizyona uğrar. Anlamanın formel oluşum süreçleri arka plana atılır ve kurmaca evrene özel hakikat ve sahicilik değerleri ön plana çekilir. “Muhtemel Dünyalar Semantiği” olarak adlandırılan bu özel anlam soruşturması, “mantıksal-semantik sistemi (logico-semantic system) (...) ampirik bir yazınsal semantiğe” (Doležel, 1980, s. 8, 10) dönüştürür. Muhtemel dünyalar semantiği “beşerî imgelem ve (...) semiyotik etkinlik”, yani kurmaca algılar aracılığıyla rasyonel dünyanın kurallarını askıya alan “karşı-olgusal dünyaları” (s. 10) odağına alır. Bu alternatif dünyalar yalnızca kendisine özgü anlam setleriyle değerlendirilir. “Yetkisel denetim işlevi (authentication function)” (s. 13), anlatısal söyleme “hakikat değeri atamayı” (s. 14) sağlayan bu değerlendirme süreçlerinden biridir. Bu işlev aracılığıyla kurmaca metni özel kılan semantik dereceler ortaya konur. Leylâ Erbil’in öykülerinde bu tür alternatif dünyalara ve bu dünyalara içkin yerleşik anlam dokularına rastlamak mümkündür. Bu öyküler arasında “Yatak”, “Bilinçli Eğinim II”, “Konuşmaktan Bıkan” yer alır.

“Yatak” adlı öyküde kurmaca öznenin fiili gerçekliğini çevreleyen “kuş” motifi irrealist bir anlam kipine, yani muhtemel dünya semantiğine karşılık gelir:

Uykulara sabahları dalyorum. KUŞ uyandırıyor beni. (...) Ötekiler durmadan çoğalıyorlar. Ben de çoğalmak isterdim. Gerçekte tek başıma da değilim, KUŞ var işte. Bir düzen kurulu aramızda. Bana o bakıyor. Neyim olduğunu bilmiyorum (...) Kimi vakit çıkıyorum sokaklara. KUŞ da. (...) Dışarda insanlar koşuşuyorlar dizi dizi (...) dünyada ardına düşülesi varmışçasına koşuyorlar (...) Nazır'ın arkadaşı, 'Bit, bit hem de çok bit generation!' dedi. 'KUŞ'a ayıp olmuyor ya?' dedi bana. 'Yoo' dedim, 'o aldırılmaz!' (...) KUŞ'a kızıyorlar biliyorum: bizimle içmiyor, hem giriyor aramıza hem de bizlerden ayrı kalıyo diye. Arkalarından onları çekiştirdiğini de sanıyorlar (...) Gururu seviyor KUŞ! Salt gururu! (...) Ama vardır kafasında bi nen; ola ki en güçsüz anıma uygulamak üzere kanlı oç planları kuruyordur domuz! (...) 'Onunla mı sevişiyorsun?' dedi Nuh. 'Bilmiyorum ki' dedim usulca KUŞ duymasın diye (Erbil, 2019b, s. 3, 4, 5, 7, 8).

Kuş figürü, kurmaca dünya içerisinde yaratılan gerçeküstü bir anlam açılımına işaret eder. Başka bir deyişle, metnin anlam ve hakikat dereceleriyle oynayan “yarı-linguistik bir varlıktır” (Doležel, 1980, s. 2). Çünkü kurmaca dünyanın semantik matrisini ve sözel iklimini yapılandıran gramatikal bir öyküsel çekime ve referans aralığına tekabül eder. Muhtemel dünya semantiği, tam da “metinle birlikte yaratılmış olan (bu türden) dünyaların semantik yapısı içerisinde” tezahür eden “hayal (sanal) ve gerçeklik arasındaki karşılıklı etkileşimi” (Ryan, 1995, s. 175) odağına alır. Metnin gerçeküstü anlam kipini oluşturan kuş, fiili dünyaya istinaden olağan dışı bir içerik hacmiyle tahmil edilmiştir. Bu semantik statü yalnızca anlatı sesi tarafından değil, çevresel karakterler tarafından da tanınmıştır. Bu anlamda anlatı öznesinin ayrıcalıklı, sürreal bir ajan olarak kuşu öne çıkaran “bildirimsel tümceleri” subjektif bir anlam atfetme faaliyeti olarak kalmaz, aynı zamanda “anlatısal hakikatlerle de örtüşür” (Doležel, 1980, s. 14). “KUŞ’a ayıp olmuyor ya?’ dedi bana. ‘Yoo’ dedim, ‘o aldırma!’ (...) KUŞ’a kızıyorlar biliyorum: bizimle içmiyor” ya da “onunla mı sevişiyorsun?” sözleri bu durumu temellendirir. Bu açıdan öyküde yetkisel denetim işlevi devreye girmiş ve metin içinde vücuda gelmiş olan semantik dünya tasarımı ve ona ilişkin söylemsel önermeler tasdik edilmiştir. Çünkü salt ben zamirine dayalı doğruluk ölçüsü, çoğunlukla yanıltıcıdır. Dolayısıyla bu tür özne pozisyonlarının “yetkisel denetim otoritesini (kurmaca dünya içerisinde) kazanmaları gerekmektedir” (s. 18). Ayrıca “kurmaca söylemin muhtemel dünya semantiği” içerisinde yer alan özel anlam ve gerçeklik kipi, aynı zamanda “onu sınırlandıran bir (doğruluk) koşulu” (Proudfoot, 2006, s. 25) olmalıdır. Çünkü bu koşul yalnızca “verili kurmacanın sınırları içerisinde” (s. 25) doğruluk derecesini muhafaza eder. Bu anlamda kuşun sürreal anlam çekimleri, yalnızca tekil öykü evreni kapsamında semantik sahiciliğine ulaşır.

“Bilinçli Eğinim II”de muhtemel dünya semantiği, kurmaca öznenin haricî nesneleri imgesel çekimlerle “sanal bir inşa” (Ryan, 1995, 175) hâline getirmesiyle oluşur:

Dündü, çaldığım gömütlükten getirip diktiğim bunları. Dört bi yanımı kuşattılar şimdi, enini boyunu kapsadılar odanın (...) İlk gök doğmadan gittim, anısızlığın akçılında çiçekleniyordu sessizlik. Öyle, dün kabartılmış sinlerinin çamurunda yatıyorlardı uslu uslu. (...) Ellerimle açtım sinlerini, ellerimle açtım. Nereleri geldiyse ellerime, nereleri geldiyse doldurdum getirdim. Beni böyle umarlar mıydı? (...) Onları çaldığımı, saksılara diktiğimi, anamı ıtır, babamı fesleğen ettiğimi bilebilirler miydi? (...) Özellikle, anneme bakın (...) derimde açtığı oluklara kanlarım birikiyo akmadan (artık ne ıtırılığı var bunların ne fesleğenliği), yarıklarımından içeri daldırıyor saçlarını, gömülüyo etlerime, sinini bedenimde açacak neredeyse... (Erbil, 2019b, s. 23, 24, 25).

Öyküde hakiki göndergesel içeriklerini yitiren ıtır ve fesleğen, özel bir anlam kuşağıyla yapılandırılır. Bu süreç, kurmaca öznenin ruhsal ve algısal izolasyonunun dilsel bir tezahürüdür. Çünkü harici nesnelerin özel anlamlarla çekimlenmesi, bunalımlı bir duygusal sinerjiye dayanır. Bu anlamda kurmaca dünya içerisinde atfedilen bu özel anlam, paylaşımlı ve eş güdümlü değil; tekil ve bağımsızdır. Yetkisel denetim işlevi açısından da öykü, sıklıkla yaratılan bu semantik atmosferin yanıltıcılığını vurgular. “Çaldığım gömütlükten getirip diktiğim bunları”, “ellerimle açtım sinlerini, ellerimle açtım” sözleri bu durumu örneklendirir. Zira bu sözler muhtemel dünya semantiğinin organik değil, sanırsal olduğunu gösterir. Öyküsel “dünyanın (anlamsal) teşekkül prosedürünün” (Doležel, 1980, s. 15), çapraz sözce edimleriyle veya objektif ve bağımsız anlatıcı merciyle tasdik edilmesi olanaklı görünmez. Bu nedenle metinsel semantik, istikrarlı bir kuşku hâlini söylem kümelerine dağıtır ve okurun karşısına “sahte (yapay)-cümle” (s. 9) birimleriyle çıkar. “Yarıklarımdan içeri daldırıyor saçlarını, gömülüyo etlerime” sözleri bu mikro gramatikal düzeni örnekler. Çünkü “sahte-cümle birimlerinin hakikat değeri, yalnızca kaynağına ilişkin referanslarla tayin edilebilir” (s. 9). Kurmaca öznenin içsel bir mecburiyetle kötücül bir fanteziyi sürdürme arzusu, bu cümle yapılarını sahte kılan orijinal referanstır. Bu anlamda kurmacanın özgül anlam küresi içerisinde “hangi unsurların bulunabileceği, yalnızca yetkisel denetim işleviyle belirlenir” (s. 12). Bu işlev aracılığıyla anlatı semantiğinin doğası, yani “önerme hâli, sorguya alınır” (Pavel, 1975, s. 167).

“Konuşmaktan Bıkan” adlı öyküde oldukça müphem ve konsantre bir dilsel ve anlamsal konfigürasyon söz konusudur. Kurmaca öznenin etkileşimleri ve bu etkileşimlerin semantik dökümü fiziksel dünyayı aşan bir alternatif ortamla yansıtılır:

Yoldaşım akşingöz bi gerilme geçirdi, uzadı kısaldı. Önüme geçip de ekşi bakır, ıslak keçi, ılık ılık da deri kokan karanlık bi eve soktuğunda beni, ellerimi ne demek olduğunu iyi bildiğim bi acıtmayla sıktı. (...) Mavi benekli yanakları, gaga burnu, beyaz kirpikleriyle Easter Adası yontularını andırıyordu. (...) Burası onun ini olmalı. Odanın köşesinde bi yığın çalı çırpı, uzun boyunlu bi şişe, bi de toprak çanak var (...) Yığının ucuna ilişip bi sigara yaktım (...) katıksız bi sevi bekliyordu benden. Kuşsa kuşlar, yılansa yılanlar, insansa insanlar arasında bulamadığı seviyi umuyordu benden. (...) Onun

KUŞ

ÇIYAN

DİLSİZ BİR İNSAN oluşunun önemi de yoktu (...) Kolları belimde içinde fener yakılmışçasına ışıyor pul pul. Ağzının içinde tüylü bi yılan yağlılığıyla kayan dili itiyorum dışarı (Erbil, 2019b, s. 49, 50, 52).

Muhtemel dünya semantiği; dil, anlam ve gerçeklik algılarını ters yüz etmeye ayarlı postmodernist söylemle yakın bir ilişki içerisindedir. Çünkü her ikisi de “zihnin ve beden maddenin direnciyle karşı karşıya geldiği, yer çekimi kanunlarının yürürlükte olduğu gerçeklik konseptiyle” eş anlamlı ve eş değerli bir “vekil (sanal) gerçeklik” (Ryan, 1995, s. 173) konseptini ön plana çıkarır. Böylelikle çağdaş “anlatı semantiğinde” ve tahkiye yapısında “okurun tefekkürüne sunulan tek varlık, opak bir maddeye dönüştürülen dil” (s. 176) olur. Opak madde analojisinin amacı, anlatısal söylemin geçirgenlik derecesinin düşüklüğünü vurgulamaktır. Bu anlamda öyküde “ekşi bakır, ıslak keçi, ılık ılık da deri kokan karanlık”, “ağzının içinde tüylü bi yılan yağlığıyla kayan dili”, KUŞ, ÇIYAN, DİLSİZ BİR İNSAN” sözleriyle oluşturulan sözdizimsel kompresyon, aynı ölçekte semantik bir sıkıştırma da yaratarak fiziksel kanunlara aykırı karşı-olgusal bir dünya meydana getirir. Kurmaca özne ve “mavi benekli yanakları, gaga burnu, beyaz kirpikleriyle Easter Adası yontularını andıran” akşingöz, bu karşı-olgusal muhtemel dünya semantiğinin birbirlerini doğrulayıcı ajanlarıdır. Dolayısıyla yetkisel denetim işlevi, yalnızca öyküsel dünyanın dinamikleri içerisinde hareket eder. Öyküdeki semantik atmosferin fiili dünya ile mecazi dünyayı bulanıklaştırması, muhtemel dünya kuruluşunun postmodern söyleme bağlandığı noktadır. Çünkü “metinsel evrenin fiili özünün realizmden modernizme doğru gittikçe daha fazla daralması (...) ve edebi karakterlerin şahsi dünyalarının davranışlarıyla olan ilişkilerinin problematik bir hâl alması” postmodernizmle birlikte bir imha stratejisine, yani “fiili ve hayali ayrımının” (s. 175) ortadan kaldırılmasına dönüşür. Dolayısıyla öyküdeki kuş, çıyan, dilsiz bir insan müphemliği, muhtemel dünya semantiği ile postmodern söylemin müşterek bir dilsel ürünüdür.

Sonuç

Leylâ Erbil’in eserlerinde yer alan semantik yapı, üretici anlam bilimi ve muhtemel dünyalar semantiği aracılığıyla çözümlenmiştir. Üretici anlam bilimiyle birlikte anlatısal söylem, generatif argümanların deneysel kompresyonlarıyla sabit bir mikro hacimde ele alınmıştır. Böylelikle, anlatısal söylemin birbirlerine temas ettikçe çoğalan üretici sözce mekaniği ortaya konmuş ve stratejik bir anlatı gramerinin oluşumuna imkân tanınmıştır. Bu anlatı grameri, ayrıca tekil anlam oluşumlarını söylemsel yapıya dağıtan izotopik sistemle koşut biçimde yürütülmüştür. Çünkü söylemsel bir dolaşım ve derecelenmeyle anlam çekirdekleri sistematik bir matrise, yani izotopik katmanlara dönüşmüştür. Bu anlamda minimal anlam çekirdekleriyle, eserlerin tahkiye karakteristiğinin ve söylemsel bağlarının keşfedilebileceği varsayımı doğrulanmıştır. Zira çalışmada her bir eserin anlam bilimsel kökü ve bu kökün bağlamsal eksen, anlatısal izleği ortaya konmuştur. Bilhassa, anlatıların doğru biçimlendirilmiş önermelerden mürekkep bir söylem inşası olduğuna ilişkin hipotetik

başlangıç noktamız, eserlerden çekilmiş izotopik odaklarla tespit edilmiştir. Böylelikle üretici önermelerin, Leylâ Erbil'in eserlerinde ortaya çıkan söylem terkiplerini anlamsal bir uyumlanmaya (oryantasyona) ve dolaşıma tâbi tuttuğu örneklerle gösterilmiş olur. Bu açıdan çalışmanın temel bulgusu, yazınsal yapıtların söylemsel bünyelerinin mikro bir semantik optikle gözlemlenebileceği, anlatısal gövdeden çekip çıkarılabileceği olmuştur. Erbil'in anlatı inşaları, bu tür bir gramer soruşturmasının kompleks hatlarını belirginleştirmede önemli bir araç olmuştur. Bu anlamda çalışmanın ikinci bir bulgusu olarak onun yazınsal üretiminin bağdaşık semantik ağı, iç içe geçmiş sözce üniteleri aracılığıyla kazandığı söylemsel dereceler ve düzeyler tespit edilmiş olur. Böylelikle Erbil'in tahkiye kurgularını tesis eden dilsel yapılar, anlamsal dağılımlar görünür kılınmıştır. Bu açıdan çalışmada Erbil'e has kurmaca formasyonların anlam merkezli dilsel örgütlenmeleri, generatif semantiğin derinlik ilişkilerinden hareketle yeni bir açıyla irdelenmiş olur. Bunun yanı sıra, muhtemel dünyalar semantiği aracılığıyla semantik yapı, kurmaca dünyaya özgü hakikat ve sahicilik değerlerini ön plana çıkaran özel bir gramer soruşturmasıyla odağa alınmıştır. Leylâ Erbil'in öykülerinin ele alındığı bu özel soruşturmada deneyimsel (ampirik) veriler, semantik analize kaynaklık etmiştir. Özellikle yetkisel denetim işleviyle birlikte söylem ve anlam arasında cereyan eden kurmaca gerçeklik dereceleri ortaya konmuştur. Bu açıdan çalışmanın üçüncü önemli bulgusunu, Leylâ Erbil'in muhtemel dünyalar oluşturma ve bu dünyaları anlamsal bir kontratla bağlama, sürdürme biçimi oluşturur.

Sonuç itibarıyla, bu çalışmada Leylâ Erbil'in tahkiye pratiğini tesir altına alan anlam bilimsel dinamikler, sözce dağılımlarına nüfûz eden derinlik ilişkileriyle ve bu dağılımların sahicilik değerlerini yöneten kurmaca deneyimlerle ortaya konmuştur.

Summary

Narrative discourse is a grammatical operation performed by complex patterns of generated utterances. The generative mechanisms of these utterances need to be addressed in a discourse-centric particular approach. To launch this sort of literary linguistic investigation and to define grammatical contours requires to delve into narrative discourse in order to explore an integrative contexture, that is, a semantic core. In this sense, generative semantics could be employed to establish a narrative grammar and introduce discursive apparatuses which scrutinize semantic configuration. Therefore, this paper aims to probe into narrative discourse via generative semantics to discover generative arguments, propositions in an experimental, almost sentential grammatical scale. In this way, a strategic narrative grammar, which focuses on derivational contexture and architectural nucleus of meaning, becomes apparent. Greimas's structural semantics offers principal methodological insights for linguistic and literary investigations of such nucleus of meaning. To pinpoint narrative's discursive genesis, he ascertains two hierarchical, thematic operation: Immanence and manifestation. Imminence is comprised of rooted, minimal semes; manifestation is discursively equipped groupings and variants of these semes. In other words, imminence corresponds to kernels of meaning; manifestation corresponds to inflections of meaning. Greimas's distinction provides a crucial ground to decipher generative mechanisms of narrative corpus, to single out semantic nodes of literary discourse. Semantic-based narrative grammar also correlates with isotopic system of fictional universe. For Greimas, narrative isotopies indicate an encircling

semantic structure. Through their homogenous character, narrative meaning gradually accumulates. Thus, these isotopies become circular, grammatical diagrams which posit a discursive course. In Leyla Erbil's literary works, semantic structure surfaces by means of this isotopic system. Through circular medium of narrative discourse, kernels of meaning or generative propositions evolve into systematic sequences, that is, isotopic layers. In this sense, isotopy, which enables generative arguments or propositions to branch out into certain thematic classemes via narrational expansions, builds a bridge between generative semantics and narrative grammar. Because isotopic layers and conjunctions coincide with the generative roots of narrative discourse.

The isotopic system in *A Strange Woman* consists of four episodes: The Daughter, Father, Mother and Woman. Each episode has derived from separate semantic core. The Daughter's generative proposition lays in these words: "If I can't be happy without getting my freedom and if the world insistently denies me of this freedom, then I won't ever be happy." (p.18) This fundamental proposition or rooted semantic unit (sème) builds a structural character and binds isotopic clusters together with an integral logical form. In this regard, the narrative discourse emerges as a grammatical configuration, generates and transforms utterances in certain semantic alignment and homogenization.

In "Father" chapter, generative proposition weaving the narrative's semantic fabric as a dynamic of immanence is stated in these words: "If I can lift my head from my deathbed, my half-melted shoulders, look back and hear 'get up and start over!'" (p.79) The interoception of passing away takes over the discourse-generating practice of narrative. For this reason, thematic complexes and manifestations cycle around this semantic kernel. The generative proposition merges and separates with the isotopic clusters in certain semantic frequencies. In the last episode "Woman" generative proposition that consolidates the semantic formations is indicated in these words: "Seemed to her that (...) her fellow workers would not fit into the squares (...) their cries would pierce the starry skies, and the 'privileged, classless' society that had been expected for centuries would be established." (p.154) The immanent proposition of this episode is built on an ideological fallacy and its derivations. The narrative's classemes create a semantic web, continuously supplies contextual inputs to correlate with this logical pattern. In this regard, generative propositions which strip down semantic universe into an atomic sentence or micro logic match up to narrative's experimental grammar.

In *Day of The Darkness* generative proposition lies in these words: "It's a guest house,,, this world,,, the armchair,,, in the universe,,, I'm sitting,,, the universe, sphere, cosmos, earth,,, the world in cosmos,,, harmonious,,, opposite of chaos,,, in a strange and cruel armchair (...) here I'm pondering" (p.7) The narrative's semantic formation emerges in accordance with the static stream of fictional consciousness. In other words, the narrative discourse through the medium of generative proposition, adopts a self-searching semantic modulation. Because the proposition takes control of narrative's semantic threads with a verdictive force. By neutralizing the reactive value of generated utterances through an introspection, it attaches isotopic clusters to each other in a gradual discursive expansion. In *The Dwarf* generative proposition is stated in these words: "All people are born wounded, begging for understanding, love and compassion throughout their life." (p.11) The narrative creates its semantic formation through regenerative reproductions of this proposition. Because discursive corpus proceeds on this semi-transparent, embedded argument. In *The Remaining*, the isotopic system and generative proposition are established as a semantic module of self-inquiry. In *Dragon with Three Heads* generative proposition is originated as a sense of mourning and objection. The fictional subject channel her emotional state into all discourse patterns. The generative proposition permeates isotopic clusters as a circular semantic force. In *A Strange Man*, generative proposition is formed as a repetitive adjective on strangeness. This adjective, as an idée fixe, describes, structures and governs narrative discourse for it associatively possesses a high-impact argument. And also, this preliminary adjective indicates to a binding semantic contract that obliges to justify the state of strangeness.

The paper also surveys the semantic structure of Leylâ Erbil's works through possible world semantics which tackles with truth values and authenticity of narrative discourse in quasi-grammatical way. Isotopic stratum and structural process of semantic generation is replaced by counterfactual fictional constructions which are in discursive motion to authenticate themselves. These alternative worlds are scrutinized by their own particular semantic operations.

In conclusion, semantic structure in Leylâ Erbil's works has been analyzed through generative semantic and possible world semantics. Through generative semantics, narrative discourse is inquired by experimental compression of generative proposition. Through possible world semantics, truth values of narrative world are inspected by empirical observations and authenticated by particular grammar principles.

Kaynakça

- Chomsky, N. (1976). *Studies on Semantics in Generative Grammar*. The Hague, Paris: Mouton
- Culler, J. (2004). *Structuralist Poetics: Structuralism, Linguistics and Study of Literature*. Londra, New York: Routledge.
- Deleuze, G. (2015). *Anlaman Mantığı*. İstanbul: Norgunk.
- Doležel, L. (1980). Truth and Authenticity in Narrative. *Poetics Today*, 1(3), 7-25.
- Eco, U. (1980). Two Problems in Textual Interpretation. *Poetics Today*, 2(1a), 145-161.
- Erbil, L. (2011). *Tuhaf Bir Kadın*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erbil, L. (2015). *Cüce*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erbil, L. (2019a). *Üç Başlı Ejderha*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erbil, L. (2019b). *Hallaç*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erbil, L. (2020a). *Karanlığın Günü*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erbil, L. (2020b). *Kalan*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erbil, L. (2020c). *Tuhaf Bir Erkek*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Frawley, W. (2009). *Linguistic Semantic*. New York, Londra: Routledge.
- Greimas, A. J. (1971). Narrative Grammar: Units and Levels. *MLN*, 86(6), 793-806.
- Greimas, A. J. (1989). On Meaning. *New Literary History*, 20(3), 539-550.
- Greimas, A. J., Courtès, J. (1976). The Cognitive Dimension of Narrative Discourse. *New Literary History*, 7(3), 433-447.
- Guiraud, P. (1999). *Anlambilim*. İstanbul: Multilingual.
- Katz, J. J. (1971). Generative Semantics is Interpretive Semantics. *Linguistic Inquiry*, 2(3), 313-331.
- Katz, J. J., ve Fodor, J. A. (1963). The Structure of a Semantic Theory. *Language*, 39(2), 170-210.
- Kearns, K. (2011). *Semantics*. Londra, New York: Palgrave Macmillan

- Lakoff, G. (1971). On Generative Semantics. (Danny D. Steinberg, Leon A. Jakobovits (Ed.), *Semantics: An Interdisciplinary Reader in Philosophy, Linguistics and Psychology* içinde (s. 232-296). Londra, New York: Cambridge University Press.
- Nef, F. (1977). Introduction to The Reading of Greimas: Toward a discursive linguistics. *Diacritics*, 7(1), 18-22.
- Pavel, T. G. (1975). 'Possible Worlds' in Literary Semantics. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 34(2), 165-176.
- Proudfoot, D. (2006). Possible Worlds Semantics and Fiction. *Journal of Philosophical Logic*, 35(1), 9-40.
- Rapoport, A. (1952). What is Semantics? *ETC: A Review of General Semantics*, 10(1), 12-24.
- Rifat, M. (2013). *Açıklamalı Göstergebilim Sözlüğü*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Ryan, M. L. (1979). Linguistic Models in Narratology: From Structuralism to Generative Semantics. *Semiotica*, 28(1/2), 127-155.
- Ryan, M.-L. (1995). Introduction: From Possible Worlds to Virtual reality. *Style*, 29(2), 173-183.
- Van Holk, A. G. F. (1986). On The Semantics and Syntax of Discourse: A Text-Linguistic Approach. *Studies in Slavic and General Linguistics*, 8, 201-233.
- Yivli, O. (2015). Anlatı Grameri. A. Azmi Bilgin (Haz.) *XL. Milli Türkoloji Kongresi Bildiri Kitabı* içinde (629-644). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı.
- Yivli, O. (2019). *Öykü Nasıl Okunur Modern Öykü ve Yöntem*. Ankara: Günce Yayınları.